

І. А. Островський,

*к. е. н., доцент, доцент кафедри економічної теорії та міжнародної економіки,
Харківський національний університет міського господарства*

імені О. М. Бекетова

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7444-2560>

Г. В. Стадник,

*к. е. н., професор, професор кафедри економічної теорії та міжнародної економіки,
Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова*

ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0001-7828-3045>

DOI: 10.32702/2306-6814.2025.11.114

УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ В СИСТЕМІ ФІНАНСОВОГО СТРАТЕГУВАННЯ ТНК: ОСОБЛИВОСТІ ТА СУПЕРЕЧНОСТІ

I. Ostrovskyi,

PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Economic theory and international Economics, O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv

G. Stadnyk,

PhD in Economics, Professor, Professor of the Department of Economic theory and international Economics, O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv

RISK MANAGEMENT IN THE SYSTEM OF TNC FINANCIAL STRATEGY: FEATURES AND CONTRADICTIONS

Підкреслено обов'язковість співпраці України з транснаціональними компаніями у контексті повоєнного відновлення економіки. У статті розглянуто теоретичні проблеми управління фінансовими ризиками як частини розробки та впровадження фінансових стратегій. ТНК. Висвітлено специфіку методів управління зазначеними ризиками з урахуванням позитивних і негативних екстерналій. Визначено та охарактеризовано основні етапи побудови ефективної системи ризик-менеджменту ТНК у рамках міжнародного стандарту управління ризиками ISO 31000:2018. Узагальнено та структуровано основні інструменти короткострокового і довгострокового управління фінансовими ризиками ТНК. Запропоновано випереджальний підхід до пошуку найбільш уразливих місць у фінансуванні компаній на основі використання методики випереджальних індикаторів. Відзначено фрагментарний характер регулювання фінансових ризиків ТНК і доцільність систематизації та структурування підходів шляхом створення єдиного міжнародного інституту.

The article considers theoretical problems of financial risk management as part of the development and implementation of financial strategies of transnational corporations. The obligatory cooperation of Ukraine with transnational companies in the context of the post-war economic recovery is emphasized. The success of financial strategizing of companies significantly depends on the completeness and reliability of the input information, the ability to identify, assess and manage risks, taking into account the influence of all factors of the internal and external environment. The specificity of methods for managing these risks, taking into account positive and negative externalities, is highlighted. The main stages of building an effective TNC risk management system within the framework of the international risk management standard ISO 31000:2018 have been defined and

characterized. The main instruments of short-term and long-term management of financial risks of TNCs are summarized and structured. Among the various instruments of short-term and long-term management of financial risks of TNCs should be singled out non-synchronization of shipment and receipt of goods and payment, redistribution of account balances, netting of intra-corporation settlements, re-invoicing, use of derivatives for hedging. The attention of international regulators to the risks of TNCs was intensified in the context of the sustainable development agenda, in particular, the development of principles of responsible investment, and at the corporate level, management was clarified by the need to introduce ESG analysis into investment practice. The risk management system can be adjusted by using a leading approach to finding the most vulnerable places in the financing of companies based on the use of a system of leading indicators. The main idea of this approach is to analyze and identify potential risks at an early stage and build a comprehensive system of early warning of risks. The fragmentary nature of the regulation of financial risks of TNCs and the expediency of systematizing and structuring approaches by creating a single international institute were noted.

Ключові слова: транснаціональні корпорації, фінансові стратегії, фінансові ризики, управління фінансовими ризиками ТНК, випереджальний підхід.

Key words: transnational corporations, financial strategies, financial risks, financial risk management of TNC, proactive approach.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Співпраця з впливовими транснаціональними компаніями є запорукою успішного повоєнного відновлення економіки України. Транснаціональні корпорації являють собою найважливіший суб'єкт сучасного світового економічного, політичного, соціального і фінансового простору. Вони володіють значними фінансовими, науково-виробничими, технологічними ресурсами і, впливаючи на обсяги інвестицій, податкових надходжень до бюджетів держав, рівень зайнятості та доходів населення в країнах присутності, ТНК стають одними з найважливіших гравців на національному і на міжнародному фінансовому ринках. За масштабами експансії та обсягом фінансових ресурсів ТНК здатні конкурувати з національними державами та певною мірою змушувати країни, які їх приймають, узгоджувати національні інтереси з економічними інтересами ТНК. Тому стан фінансового "здоров'я" міжнародних компаній впливає на економіку суб'єктів усіх рівнів господарювання та регулювання.

Успішність фінансового стратегування компаній суттєво залежить від повноти та достовірності вхідної інформації, здатності визначити, оцінити та керувати ризиками, враховуючи вплив усіх чинників внутрішнього та зовнішнього середовища. Тому тема статті має теоретичну і практичну актуальність.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Дослідженню фінансових стратегій міжнародних корпорацій та особливостей ідентифікації та управління фінансовими ризиками ТНК присвятили свої праці Я. Квачук, А. Пугач, Г. Роголь, Ф. Фритц [1 4] та ін. Сучасні макрофінансові засади співпраці з міжнародними компаніями та відповідні суперечності під час воєнного стану та майбутнього повоєнного відновлення розглянули А. Вдовічен, М. Скрипниченко, М. Штань і багато інших вчених [5 7].

Але зазначені наукові публікації не вичерпують необхідної інформації для аналізу системи управління фінансовими ризиками ТНК, що потребує подальшого змістовного розгляду і узагальнення. Тому потрібні подальші обґрунтовані підходи ті інструменти, що здатні гармонізувати взаємодію регуляторів на всіх економічних рівнях.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Метою статті є дослідження сучасних особливостей та напрямків удосконалення системи управління фінансовими ризиками як складника фінансового стратегування діяльності ТНК.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

На початку поточного десятиріччя ТНК виробляють близько третини світового ВВП. На їх частку припадає

Таблиця 1. Основні етапи управління ризиками

Характеристика	Виявлення та аналіз ризиків
Виявлення ризиків	Якісний аналіз: виявлення факторів ризику, зон ризику, специфіки, причин. Кількісний аналіз: визначення ступеня ризиків, їх частоти, можливого збитку
Вибір методів управління ризиками	Встановлення набору процедур, що відповідають обраному методу; розроблення політики ризик-менеджменту компанії щодо контрольованих ризиків
Аналіз альтернативних методів управління ризиками	Відхилення від ризику (відмова від ризику). Зниження ризику (скорочення частоти ризику, збитку; диференціація ризику). Передача ризиків (аутсорсинг ризиків, страхування та ін.). прийняття ризику (формування резервів або запасів)
Аналіз основних підходів, що дають змогу мінімізувати негативні наслідки реалізації ризиків	Встановлення набору процедур, що відповідають обраному методу; розроблення політики ризик-менеджменту компанії щодо контрольованих ризиків
Моніторинг та оцінка ефективності системи управління ризиками	Реалізація обраного методу управління ризиками Виконання встановлених процедур на етапі виконання обраного методу управління ризиками проявляються у специфіці прийнятих рішень Налагодження постійного моніторингу результатів роботи системи управління ризиками, періодичне оновлення інформації про ризики, яка необхідна для ефективного аналізу ризиків

Джерело: сформовано авторами за даними [3].

більше половини світового експорту [4, с. 16]. Сукупно 10 найбільших компаній світу щорічно за сукупним ви- торгом приносять приблизно 4,6 трлн дол, що переви- шує ВВП таких країн, як Японія і Німеччина [8].

В умовах посилення турбулентності на національ- ному та глобальному фінансовому ринках фінансові ризики ТНК виходять на перший план. Особлива зна- чущість фінансових ризиків обумовлена розміром збитків, до яких вони призводять. Фінансові ризики, на відміну від ризиків інших категорій, призводять не тільки до втрати фінансової стійкості компанії, а й здатні спри- чинити негативні екстерналії для глобального фінансо- вого ринку.

Звідси вкрай високе значення надається управлін- ню фінансовими ризиками ТНК, адже їхнє адекватне ре- гулювання — найважливіша передумова для фінансо- вої стабільності на глобальному ринку, а також — дом- інанта фінансової стабільності на національних фінан- сових ринках.

Використання інноваційних методів управління ризиками ТНК здатне забезпечити не тільки мікрофін- анси ТНК, а й локалізувати кризи на глобальному фінансовому ринку, адже стан ТНК справляє прямий вплив на світову економіку у зв'язку зі складною структурою економічної діяльності та повсюдністю присутності.

Джерелом появи фінансових ризиків є фінансові та виробничі операції ТНК, а також їхня діяльність на фінансових ринках. Особливістю фінансових ризиків є те, що вони можуть справляти як негативний, так і позитивний ефект на діяльність компанії.

Єдиного підходу в класифікації фінансових ризиків немає, тому Базельським комітетом запропоновано кла- сифікацію з найбільш значущими видами: кредитний, фінансовий, втрати ліквідності, ринковий та операцій- ний [9]. Компанії досить сильно можуть бути схильні до впливу цих ризиків при здійсненні своєї діяльності на фінансових ринках.

Специфіка фінансових ризиків обумовлює особливі методи управління ними. Слід зазначити, що управлін- ня ризиками ефективне тільки за комплексного, систем- ного підходу до їх виявлення та мінімізації. У рамках застосування ризик-орієнтованого підходу до управлі- ння ризиками згідно з міжнародним стандартом ISO 9001:2015 до компаній висувається вимога застосову- вати ризик-орієнтоване мислення під час прийняття стратегічних рішень [10].

Управління ризиками вимагає від ТНК виділення фінансових і кадрових ресурсів для створення спеціаль- ної структури. Використання методів зниження ризику не завжди економічно ефективне. Тому менеджмент ТНК може прийняти рішення про прийняття ризиків, якщо бізнесу компанії притаманна низька маржи- нальність, через що витрати на створення системи уп- равління ризиками будуть вищими за потенційні виго- ди, отримані від зниження фінансових ризиків.

Крім того, у разі реалізації системи управління ри- зиками ТНК може отримати збитки через недостатність контрольних процедур або шахрайство співробітників. Численні приклади банкрутств або величезних збитків, спричинених шахрайством у ТНК за останнє десятиліття, достатньою мірою продемонстрували ступінь цієї загро- зи.

Переваги управління ризиками включають у себе: можливості залучення капіталу, збільшення фінансово- го важеля, зниження вартості капіталу, отримання по- даткових пільг тощо. Складність виявлення ризиків на зовнішньому ринку полягає в нестабільності економіч- них і соціально-політичних процесів у країнах-партне- рах, обмеженій інформації, специфіці кожної зовніш- ньоекономічної операції.

Проте існує алгоритм управління економічними ри- зиками, у тому числі у сфері ЗЕД, основними елемента- ми (етапами) якого є: ідентифікація, аналіз та оцінка ризиків, розробка та реалізація конкретних заходів з управління ризиками.

У табл. 1 описано основні етапи для побудови ефективної системи ризик-менеджменту ТНК у рамках міжнародного стандарту управління ризиками ISO 31000 і надано їх коротку характеристику.

Найважливішим етапом є вибір методів управління ризиками. Серед різноманітних інструментів короткострокового та довгострокового управління фінансовими ризиками ТНК слід виокремити десинхронізацію відвантаження й отримання товарів та оплати, перерозподіл залишків на рахунках, взаємозалік внутрішньокорпоративних розрахунків, реінвойсинг, використання деривативів для хеджування (рис. 1).

Десинхронізація отримання товарів і оплати, тобто застосування тактики прискореної оплати або відкладання виконання платежу в іноземній валюті застосовується з метою контролю курсу валют на дату платежу та мінімізації можливих збитків.

Перерозподіл залишків на розрахункових рахунках можливий у разі концентрації коштів головною компанією з метою одержання позитивного ефекту масштабу від валютних операцій, розміщення вільних коштів однієї компанії в обігу іншої, уникнення звернення дочірніх компаній за отриманням кредитних коштів тощо.

Взаємозалік внутрішньокорпоративних розрахунків доцільний у разі можливості зустрічного заліку зобов'язань підрозділів і зовнішніх контрагентів;

Реінвойсинг як зміна валюти угоди і платежу шляхом виписки нового рахунка здійснюється через дочірні компанії або підрозділи ТНК, які обробляють внутрішньофірмові транзакції в різних валютах. Такі підрозділи виставляють рахунки для інших підрозділів ТНК, розташованих по всьому світу, і оплачують їх у валюті країни походження, а потім повторно виставляють рахунки філіям у місцевій валюті;

Використання деривативів для хеджування ризику специфічне для експорту та імпорту: в експортних контрактах актуальне в разі зниження валютного курсу платежу, а в імпортних — у разі подорожчання валюти платежу. Інструменти хеджування застосовуються і тоді, коли валютний курс досягає якоїсь граничної позначки.

Глобальні фінансові наслідки діяльності ТНК відобразилися у спробі на міжнародному рівні закріпити систему управління ризиками їхньої діяльності з боку міжнародних інвесторів.

Увагу міжнародних регуляторів до проблем ризиків ТНК було активізовано в контексті порядку денного сталого розвитку, зокрема розроблення принципів відповідального інвестування, а на корпоративному рівні управління уточнено необхідністю впровадження в інвестиційну практику аналізу факторів ESG.

Урахування кліматичних змін і перехід до низьковуглецевої економіки спрямовані до зниження рівня використання вуглеводневої сировини та інших природних ресурсів у сфері виробництва і споживання, а також збільшення ролі поновлюваних джерел енергії.

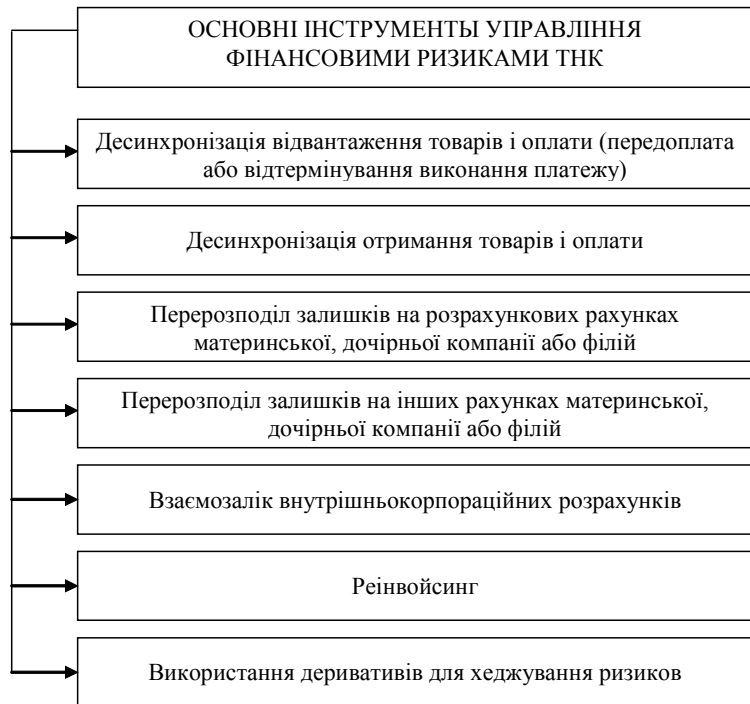

Рис. 1. Основні інструменти короткострокового і довгострокового управління фінансовими ризиками ТНК

Джерело: сформовано авторами.

Подібний перехід здатний призвести до великих змін в економічному ландшафті. Це обумовлено виникненням додаткових вимог до ТНК з високим вуглецевим слідом щодо зниження негативних наслідків зміни клімату та адаптації до них.

Виходячи зі спрямованості, швидкості та характеру подібних перетворень, ризики переходу можуть бути виражені в різних значеннях репутаційних і фінансових ризиків для організацій.

Прикладами ризиків переходу є регуляторні новації щодо вуглецевоємних галузей, зокрема транспорту, енергетики та обробної промисловості. Зокрема, впровадження податків і зборів на вуглеводневі викиди може спричинити зниження вартості фінансових активів ТНК і негативно вплинути на ринки капіталу загалом. Крім того, впровадження екологічно спрямованих технологій може порушити виробничо-збутові ланцюжки організації, її бізнес-модель і пов'язані з ними ризики.

Особливу сферу аналізу становить оцінка наслідків фінансових ризиків ТНК для глобальної фінансової стабільності. Ці ризики пов'язані з наслідками, що виникли внаслідок банкрутства однієї або декількох ТНК, що породжують збої фінансового ринку.

На мікрорівні традиційна система управління фінансовими ризиками ТНК слабо адаптована до викликів глобального фінансового ринку нового типу і до збільшеного рівня невизначеності. Такими викликами стали зовнішні шоки: пандемія, загострення геополітичної обстановки у світі, насамперед, воєнні дії в Україні, обмеження, що накладаються на інвестиційні операції ТНК в окремих юрисдикціях, зростання волатильності цін на основні фінансові інструменти, товарні активи і курси валют та ін.

На національному рівні управління ризиками має фрагментарний характер і зачіпає лише окремі аспекти фінансової діяльності ТНК у тій чи іншій юрисдикції. Ідеться про проблеми оподаткування, режимів інвестування, виплат дивідендів та інші моменти, які можуть бути різними для материнських компаній і пов'язаних із ними зарубіжних структур. Ця проблема не дає змоги системно управляти фінансовими ризиками ТНК на рівні всієї компанії.

Для усунення виявлених вад на мікрорівні ТНК система ризик-менеджменту може бути скоригована за допомогою використання випереджального підходу до пошуку найбільш уразливих місць у фінансуванні компанії на основі використання системи випереджальних індикаторів.

Основна ідея такого підходу полягає в аналізі та виявленні потенційних ризиків на ранній стадії та побудові комплексної системи раннього попередження ризиків. Система раннього попередження ризиків націлена на вирішення таких засадничих завдань:

- аналіз та ідентифікація потенційних ризиків, що впливають на фінансову стійкість;
- оцінка ступеня можливого впливу виявлених ризиків на фінансові результати та можливість функціонування в найближчій перспективі;
- розробка адекватних превентивних заходів ризик-менеджменту за наявності ранніх ознак прояву ризику.

Для комплексного оцінювання фінансових ризиків ТНК система індикаторів раннього попередження може бути трансформована в бальну оцінку ступеня стійкості компанії до фінансової турбулентності, які мають бути покладені в основу трансформації ризик-менеджменту ТНК для досягнення фінансової стабільності.

На рівні національних фінансових систем управління фінансовими ризиками ТНК може бути збагачене використанням принципів управління ризиками банківського нагляду щодо операцій ТНК із фінансовими активами та зобов'язаннями. Це обумовлено як зближенням в обсягах фінансових ресурсів ТНК і ТНБ, що перебувають під управлінням і залучаються з ринку, так і стандартною практикою управління ризиками в глобальних компаніях, а також тісним переплетенням капіталу ТНК і ТНБ. Основні методи управління ризиками на рівні національної фінансової стабільності полягають у використанні макропруденційних заходів, оскільки такі заходи можуть бути не завжди виправдані, оскільки сфера діяльності ТНК виходить за рамки юрисдикції окремих держав.

Поділ ризиків за видами має широке практичне використання в компанії. Інструментом класифікації ризиків ТНК є збалансована система показників, у рамках якого ризик-фактори ТНК представлено показниками, згрупованими за чотирма напрямками: фінанси, клієнти, внутрішні процеси, навчання і зростання.

Проекції зазначеної системи можуть бути використані як базові блоки класифікації ризиків ТНК для побудови регуляторного контуру щодо їхніх фінансових операцій. До таких проекцій запропоновано віднести нормативи співвідношення фінансових активів і зобов'язань ТНК до капіталу і виробничих активів ТНК, контроль за відкритою валютною позицією і зовнішнім бор-

гом ТНК. Така побудова регуляторного контуру щодо фінансових операцій ТНК видається зручною з позиції подальшої класифікації ризиків та управління ними.

Нарешті, на глобальному рівні коригування підходів у формуванні системи управління ризиками ТНК повинно включати вироблення й активне просування міжнародних принципів оцінки ризик-менеджменту в ТНК і управління ризиками ТНК у національних фінансових системах.

Такі принципи могли лягти в основу ув'язки політики ризик-менеджменту ТНК з принципами відповідального інвестування і дозволили б спрямувати інвестиційні потоки лише в ті ТНК, які створюють мінімальні ризики для глобальної фінансової стабільності.

Водночас в умовах глобалізації економіки фінансові ризики стають ключовими в діяльності ТНК, оскільки кон'юнктура фінансового ринку, на відміну від кон'юнктури товарних ринків, більш підвладна коливанням, а накопичені фінансові активи та зобов'язання на балансах ТНК стають співставними з виробничими активами.

Але ТНК, на відміну від ТНБ, не мають компенсаційних механізмів управління ризику, таких як резервування, провізії та ін. Це створює додаткові загрози для стійкості, які потребують адекватного відгуку в системі управління фінансовими ризиками ТНК.

Вважаємо за доцільне застосування випереджального підходу до управління фінансовими ризиками на основі використання системи випереджувальних індикаторів і надає рекомендації щодо застосування деяких міжнародних банківських стандартів, причому саме щодо операцій ТНК з фінансовими активами та зобов'язаннями.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Незважаючи на особливості функціонування ТНК у різних країнах і спроби міжнародних організацій розробити документ, що впливає на діяльність корпорацій, основний тягар контролю за фінансовими ризиками ТНК лежить на національному законодавстві. У межах національних регуляторів перебуває регламентування допуску прямих іноземних інвестицій та умови діяльності нерезидентів.

Таким чином, система управління ризиками має фрагментарний характер і не відповідає завданням забезпечення фінансової стабільності. Це доводить необхідність систематизації та структурування системи регулювання фінансових ризиків ТНК на рівні міжнародних інститутів, пов'язавши їх дотримання з відповідальністю у вигляді відмови інвесторів від операцій з ТНК, які їх не дотримуються.

Література:

1. Квачук Я. О. Корпоративні стратегії розвитку транснаціональних корпорацій. Ефективна економіка. 2013. №8. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2283> (дата звернення: 9.05.2025).
2. Пугач А. М., Пугач В. А. Глобальні виміри розвитку транснаціональних корпорацій. Ефективна економіка. 2025. №4. URL: <https://nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/6227> (дата звернення: 9.05.2025).

3. Роголь Г. Управління ризиками відповідно до стандарту ISO 31000:2018. Тех Медіа Груп. 2023. 28 серпня. URL: <https://qualityexpert.com.ua/articles/657421-upravlinnya-ryzykamy-vidpovidno-do-standartu-iso-310002018> (дата звернення: 9.05.2025).

4. Fritz F.C., Hines R., Wessel D.. Global Goliaths: Multinational Corporations in the 21st Century Economy. Washington: Brookings Institution Press, 2021. 23 p. URL: https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2021/04/GG_Ch1_Summary.pdf (дата звернення: 9.05.2025).

5. Вдовічен А., Вдовічена О. Макроекономічний аспект повоєнного відновлення України. Цифрова економіка та економічна безпека. 2024. № 1 (10). С. 177—182. URL: <http://dees.iei.od.ua/index.php/journal/article/view/321/> (дата звернення: 9.05.2025).

6. Скрипниченко М. І. Макроекономічні оцінки та прогнози повоєнного відновлення економіки України. Економічна теорія. 2022. № 2. С. 29—43. URL: <https://doi.org/10.15407/etet2022.02.029> (дата звернення: 9.05.2025).

7. Штань М.. Економічна політика стимулювання повоєнного відновлення. Економіка та суспільство. 2023. № 56. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3005> (дата звернення: 9.05.2025).

8. Top 10. Світові компанії, які у 2024 році заробили найбільше. NV.ua. Бізнес. 2024. 31.12. URL: <https://biz.nv.ua/ukr/markets/top-svitovih-kompaniy-yaki-u-2024-roci-zarobili-naybilshe-za-vsih-50478127.html> (дата звернення: 9.05.2025) (дата звернення: 9.05.2025).

9. Basel Committee on Banking Supervision. Guidelines. Corporate governance principles for banks. BIS 2015. URL: <https://www.bis.org/bcbs/publ/d328.pdf> (дата звернення: 9.05.2025).

10. ISO 9001:2015 Quality management systems — Requirements. URL: <https://www.iso.org/obp/ui/en/#iso:std:iso:9001:ed-5:v1:en> (дата звернення: 9.05.2025).

References:

1. Kvachuk, Ya. (2013), "Corporate strategies for the development of transnational corporations", *Efektivna ekonomika*, [Online], vol. 8, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2283> (Accessed 9 May 2025).

2. Puhach, A. M. and Puhach, V. A. (2024). "Global dimensions of the development of transnational corporations. corporations", *Efektivna ekonomika*, [Online], vol. 4, available at: <https://nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/6227> (Accessed 9 May 2025).

3. Rohol, H. (2023), "Risk management in accordance with ISO 31000:2018", *Tekh Media Hrup*, [Online], available at: <https://qualityexpert.com.ua/articles/657421-upravlinnya-ryzykamy-vidpovidno-do-standartu-iso-310002018> (Accessed 9 May 2025).

4. Fritz F.C., Hines R., and Wessel D. (2021). *Global Goliaths: Multinational Corporations in the 21st Century Economy*, [Online], Brookings Institution Press, Washington, available at: https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2021/04/GG_Ch1_Summary.pdf (Accessed 9 May 2025).

5. Vdovichen, A. and Vdovichena, O. (2024), "The macroeconomic aspect of ukraine's post-war recovery", *Tsyfrova ekonomika ta ekonomichna bezpeka* [Online], vol. 1 (10), pp. 177—182, available at: <http://dees.iei.od.ua/index.php/journal/article/view/321/> (Accessed 9 May 2025).

6. Skrypnichenko, M. (2022), "Macroeconomic assessments and forecasts of the post-war recovery of Ukraine's economy", *Ekonomichna teoriia*, [Online], vol. 2, pp. 29—43, available at: <https://doi.org/10.15407/etet2022.02.029> (Accessed 9 May 2025).

7. Shtan, M. (2023), "Economic policy to stimulate post-war recovery", *Ekonomika ta suspilstvo*, [Online], vol. 56, available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3005> (Accessed 9 May 2025).

8. NV.ua. Biznes (2024), "Top 10. World companies earning the most in 2024", [Online], available at: <https://biz.nv.ua/ukr/markets/top-svitovih-kompaniy-yaki-u-2024-roci-zarobili-naybilshe-za-vsih-50478127.html> (Accessed 9 May 2025).

9. Bank for International Settlement (2015), "Basel Committee on Banking Supervision. Guidelines. Corporate governance principles for banks", available at: <https://www.bis.org/bcbs/publ/d328.pdf> (Accessed 9 May 2025).

10. International Organization for Standardization (2015), "ISO 9001:2015 Quality management systems — Requirements", available at: <https://www.iso.org/obp/ui/en/#iso:std:iso:9001:ed-5:v1:en> (Accessed 9 May 2025).

Стаття надійшла до редакції 11.05.2025 р.

<https://nayka.com.ua>

Електронне фахове видання

Ефективна
ЕКОНОМІКА

Виходить 12 разів на рік

**Журнал включено до переліку наукових фахових видань України з ЕКОНОМІЧНИХ НАУК (Категорія «Б»)
Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292**

e-mail: economy_2008@ukr.net

viber: +38 050 3820663